

Nederlands Hippisch Kenniscentrum

Koliek

Joyce de Hoogh

Studente Hogeschool HAS Den Bosch

Koliek is een verzamelnaam voor buikpijn. Er bestaat valse koliek en ware koliek. Valse koliek wordt veroorzaakt door aandoeningen buiten de buikholte. De symptomen hiervan lijken wel op koliek. Ware koliek wordt veroorzaakt door aandoeningen in de buik. Hieronder wordt ingegaan op ware koliek. Vaak wordt koliek veroorzaakt door maagdarmproblemen. Koliek uit zich vaak ongeveer op dezelfde manier.

Symptomen

Koliekverschijnselen treden vaak plotseling op. De symptomen zijn afhankelijk van de hevigheid van de pijn. Als vuistregel kan worden aangenomen, dat hoe sneller de toestand van het dier verslechtert, des te ernstiger de oorzaak van de koliek zal zijn. Ook de reactie op een darmverslapper kan een indicatie zijn van de ernst.

Een paard met koliek kan de volgende symptomen vertonen:

- Niet willen eten of heel traag eten
- Omkijken of bijten naar de buik
- Gestrekt staan
- Krabben met de voorbenen
- Slaan naar de buik
- Zwiepen met de staart
- Flemen
- Blijven liggen terwijl andere paarden bezig zijn
- Afwisselend opstaan en liggen
- Zweeten
- Vaak (proberen) te mesten
- Schijnbaar proberen te urineren
- Liggen en rollen
- Continu onrustig gedrag
- Zich op de grond laten vallen
- Kreunen en steunen

Omkijken naar de buik.

Bron: liv.ac.uk

Bij zeer ernstige koliek laat het paard zich constant vallen en is hij niet altijd te benaderen. Het paard kan in een shocktoestand raken. Een shock is een acute levensbedreigende toestand waarbij de druk in de bloedvaten te laag is om de vitale lichaamsfuncties in stand te houden. Hierdoor wordt de zuurstofvoorziening van het hart, de hersenen en andere organen aanzienlijk minder waardoor cellen afsterven. Normaal gesproken is er een vaste verhouding in het lichaam tussen het volume en de inhoud van bloedvaten. Bij een shock raakt die verhouding verstoord. Het dier wordt dan heel sloom, zweet veel en ademt met wijd openstaande neusgaten.

Koliekssymptomen kunnen worden onderverdeeld naar de oorzaak:

- darmkrampen
- verstoppingen
- ontstekingen

Darmkrampen

Deze vorm van koliek komt veel voor. Darmkrampen kunnen veroorzaakt worden door verschillende omstandigheden:

- Abrupte voerwisselingen
- Afwijkend voedsel (bijvoorbeeld bevroren voedsel)
- Het eten van te veel voer in pauzes van inspannende wedstrijden of lange tochten
- (Te snel) drinken van (te veel) koud water
- Plotselinge weersveranderingen
- Wormproblemen (door onvoldoende wormbestrijding)
- Langdurig transport
- Stress
- Lange wachttijden in hitte (bijvoorbeeld op evenementen)

In sommige gevallen verplaatsen de darmen zich. Hierdoor kunnen ze afgekneld worden en daarom is het noodzakelijk snel operatief in te grijpen. Krampkoliek verloopt in de meeste gevallen mild, maar soms kan het ook lijken of het paard doodgaat. Vaak gaat het over door met het paard te stappen en het dier te laten vasten. Het is niet de bedoeling om uren met een paard te lopen, een kwartiertje per keer is voldoende. Geef het paard daarna voldoende mogelijkheid om vrij te kunnen bewegen tot de dierenarts aanwezig is. Het paard kan dan rustig rollen. De kans dat hierbij een darm verdraait is heel erg klein.

De dierenarts zal een pijnstillend en krampverminderend middel toedienen. Het paard knapt dan vaak snel op. Als het paard binnen twee uur opnieuw symptomen vertoont, is dat vaak een teken dat er iets ernstigers aan de hand is.

Verstoppingen

Binnen het maagdarmkanaal bevinden zich enkele plaatsen waar een verstopping kan optreden. Vaak zijn dit plaatsen waar een wijder darmgedeelte overgaat in een nauwer gedeelte, bijvoorbeeld de overgang van de dunne darm naar de blinde darm. Ook kan een verstopping voorkomen op de plaats waar de karteldarm een scherpe bocht maakt.

Verstoppingen kunnen meerdere oorzaken hebben. Denk bijvoorbeeld aan:

- Abrupte voerwisselingen
- Overmatig stro eten (bij gebrek aan ander ruwvoer of uit verveling)
- Overmatig zand eten (in een te kale weide)
- Gebitsproblemen (waardoor het voer slecht gekauwd wordt)
- Langdurig transport
- Onvoldoende beweging (waardoor de darmactiviteit vermindert)

De kans op herstel is groot als bij verstoppingskoliek op tijd en op de juiste manier gehandeld wordt. Waarschuw de dierenarts en laat het paard wanneer mogelijk vrij bewegen. Het paard mag niet eten of drinken. Via een neussonde kan de dierenarts paraffine in de maag inbrengen. Het paard is in de meeste gevallen binnen 24 uur na behandeling weer een stuk beter.

Ontstekingen

Ontstekingen kunnen optreden door bacteriën. Een voorbeeld hiervan is Salmonella. Salmonella is een normale bewoner van de darmen van paarden. Als de weerstand vermindert, bijvoorbeeld door stress of ziekte, gaat de bacterie zich te veel vermenigvuldigen en wordt het paard ziek. Hierdoor krijgt het paard ernstige diarree en koorts.

Ook kunnen paarden lijden aan een maagzweer. Deze wordt veroorzaakt door een rantsoen met veel krachtvoer en (te) weinig ruwvoer. Paarden kauwen minder lang op krachtvoer, waardoor ze minder speeksel aanmaken.

Provincie Noord-Brabant

Speeksel is nodig om de zure maagsappen te verdunnen en te neutraliseren. Als het maagsap onvoldoende verdund wordt ontstaan er zweren in de maagwand. Ook is wetenschappelijk aangetoond dat er een link bestaat tussen kribbenbijten/luchtzuigen en maagzweren.

Waarschuw altijd de dierenarts als een paard koorts en/of ernstige diarree heeft. Als de dierenarts vaststelt dat het om een Salmonella-infectie gaat, dan moet het paard geïsoleerd worden. Ook zijn strenge hygiënemaatregelen belangrijk omdat de bacteriën in de diarree zeer besmettelijk zijn. Salmonella-infecties zijn niet te voorkomen maar maagzweren wel, door een rantsoen met minimaal 60% hooi samen te stellen.

Koliek door andere oorzaken

In de praktijk ziet men ook:

- Buikpijn tijdens de dracht bij merries (door bewegingen van het veulen of draaiing van de baarmoeder)
- Zakbreuk bij de hengst (een darmgedeelte daalt in de balzak en wordt hierdoor afgekneld)
- Koliek bij jonge veulens (door achtergebleven darmpek/eerste ontlasting, aangeboren afsluiting van anus of rectum, of inschuiving van een deel van de dunne darm in een ander deel)
- Koliek door spoelwormen (de larven beschadigen de longen en de volwassen wormen kunnen een verstopping in de dunne darm veroorzaken)
- Koliek door worminfectie (larven veroorzaken bloedvatontsteking in de darmslagader)
- Gaskoliek (ophoping van gas in de dikke darm)

Koliekpreventie

Niet alle vormen van koliek zijn te voorkomen. Er zijn wel enkele maatregelen die genomen kunnen worden om de kans op koliek zoveel mogelijk te beperken. Denk hierbij aan:

- Een goed ontwormingsprogramma. Het is mogelijk de mest van het paard te laten onderzoeken door de dierenarts, zodat een gerichte wormbestrijding kan worden toegepast
- Laat paarden met lichte koliekverschijnselen onderzoeken
- Zorg voor regelmatige gebitsverzorging
- Beperk veranderingen in het rantsoen (Eventuele veranderingen langzaam invoeren)
- Koop liever geen paard dat al eerder koliek heeft gehad
- Zorg voor voldoende ruwvoer

BRONNEN

Breuking H. (2004). *Gezondheid en ziekte bij paarden*. Utrecht: Forte Uitgevers

Fennema S, Hartog P. den, Offereins E. & Stolk P. (2006) *EHBO-paard*. Ermelo: KNHS.

University of Liverpool. *Equine Colic*. Geraadpleegd op 31 maart 2010,
<http://www.liv.ac.uk/equinecolic/>

www.nhk.nl

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Koepel Fokkerij

Provincie Noord-Brabant

LTO Nederland

5-STERREN
REGIO

fnho

AGRO & CO
BRABANT

KNHS

ZLTO

BOERENBOND
NEDERLAND

NEDERLANDS
SHEPHERD PONY STAMBOEK